

Tiivistelmä Kiurunkankaan rautakautisen löytöpaikan tarkastuksesta 16.10.2018

Oulun yliopisto arkeologia: Ville Hakamäki, Emilia Jääskeläinen, Mirette Modarress & Jari Okkonen

(kuvat Tapio Romppainen)

Eläinriipus on katkelmallinen ja muistuttaa lähinnä yhteen suuntaan katsovaa lintua. Esine on litteä ja siinä on nähtävissä kaksi reikää sekä esineen alapinnalla kulkeva viiden kiinnityslenkin sarja. Kiinnityslenkkeihin kuuluneita riipuksia tai vastaavia erillisiä ei aineistossa havaittu.

Muodoltaan esine on lähellä itäisiä eläinriipuksia, mutta tarkkaa vastinetta ei löydy ainakaan Pohjois-Suomen rautakautisesta aineistosta, joskin esimerkiksi Iistä, Sallasta ja Suomussalmelta tunnetaan eläinaiheisia riipuksia.

Vyön tai hihnan helat puolestaan ovat koristelemattomia ja muodoltaan nelikulmaisia. Kunkin kääntöpuolella on nähtävissä kaksi pientä niittiä, jolla helat on kiinnitetty paikalleen. Löytökokonaisuuteen kuuluu myös rautainen rengas sekä pieni neula. Näiden perusteella esineet voidaan tulkita kuuluneeksi vyöhön, joka on todennäköisesti ollut samanlainen kuin muun muassa Mikkelin Tuukkalasta dokumentoitu ristiretkiaikainen vyö (Kivikoski 1973: Abb 1195).

Kiurunkankaan kirveet edustavat kahta eri aikakautta, joskin silmäkirveen ajoittaminen on haastavaa, sillä esineen kiinnitysosa on irronnut. Kyseessä lienee todennäköisimmin myöhäiselle rautakaudelle ajoittuva ja sangen leveäteräinen kirves, joskaan tarkempi tyyppittely ei ole mahdollista.

Putkikirves puolestaan edustaa varhaisempaa aikakautta kuuluen todennäköisesti joko Kansainvaellus- tai Merovingiajalle.

ALUSTAVA TULKINTA

Kiurunkankaan löytöpaikkaa voidaan luonnehtia Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan oloissa varsin merkittäväksi. Vastaavia, useita rautakautisia esineitä sisällään pitäviä ja laajalle levittäytyneitä löytösikermiä ei tunneta alueelta entuudestaan, vaan aikakaudesta kertova aineisto on tähän saakka muodostunut muutamasta irtolöydöstä.

Kiurunkankaan löytö viittaa ilman muuta kiinteään muinaisjäänöksen, sillä muutamissa löytökohdissa voitiin havaita myös palanutta luuta. Kivikkoisuudesta johtuen Kiurunkangas on todennäköisesti soveltunut huonosti asunpaikaksi. Palaneiden luiden perusteella kohdetta voidaankin alustavasti pitää polttokalmistona, joka sijaintinsa perusteella vertautuu lähinnä Etelä-Suomesta ja muualta Itämeren piiristä tunnettuihin polttokenttäkalmistoihin.

Kohteen tarkempi määrittäminen vaatii kuitenkin arkeologisia kaivaustutkimuksia. Niin ikään kohteen laajuuden määrittäminen vaatii lisätutkimuksia. Löytöjen laajan levinnän perusteella koko Kiurunkankaan itäpää on soranotolta säästyneiltä osiltaan syytä pitää muinaisjäänösalueena.